

ОСТАННІ НОВИНИ

18.04 Погодити цей квіц білих донур: переїде в'єрки, що він захоче від з'їла та притягує кохавина

18.47 Вдала рибалка в Варшаві обігрунуса для українця депортацією з Польщі у чому звинували рибалки

18.54 4 найухваліші схеми, жертвою яких може стати кожен: уловці розкрили маніпуляції шахравів

18.69 Домашній шеф-б'т клубини: простий рецепт, який з'їдається миттєво

19.12 Головні правила вироцвання буряк: що має знати кожен городник

19.25 Курс долара в Україні: яким він буде до середини черня

19.28 Прима та яєва загроз: чому представники ЗМІ закливають Раду

«Щоб бачили ціну своїм байдужості»: німецьких військовополонених і нацистів змусили дістати з ям тіла закатованих в'язнів концтабору й поховати

12:30 — 9 травня 2023



Лариса КРУПІНА, «ФАКТИ»

Наприкінці Другої світової війни гітлерівській Німеччині катастрофічно бракувало пального для танків і літаків, і нацисти гарячково шукали вихід. У Швабських Альпах геологи знайшли достатні запаси сланцю Posidonia, придатного для переробки на синтетичне паливо. Терміново почали розробку сланцевої нафти. Так виник проєкт «Операція «Пустеля» (Unternehmen Wüste).

Це було кодовою назвою промислового комплексу з десяти заводів, які стали зводити з вересня 1944 року в німецькій землі Баден-Вюртемберг, уздовж залізничної лінії Тюрбінген — Балінген — Ротвайль, Воскрізовані загони охорони нацистської партії (СС) і особисто Герман Герінг брали участь у проєкті. На будівництво дали два-чотири місяці. Крім хіміків, техніків, інженерів і будівельників, на кожному будмайданчику не вистачало ще близько 500 робітників. Вихід знайшовся історією: на околицях тихих патріархальних містечок з тисячолітньою історією, унікальною природою та архітектурою, які надихали художників і поетів, стали швидко організовувати новенькі концтабори. А що? Одні іншому не завважає.

«В гестапівській тормі Neue Brettm жертву вибирали довільно й топили у ставку»

До одного з таких таборів масштабного пального проєкту «Операція «Пустеля» і потрапив Василь Володько з села Широка Долина Полтавської області. В Червоно армію дрібенького (160 см зросту) Василя не взяли, а евакуювати не встигли. І 17-річний хлопець разом з іншими комсомольцями став підлякати розклеювати антифашистські листівки та плакати на території окупованої з жовтня 1941 року Полтавщини. Його затримали та відправили на примусові роботи до Німеччини, на вульній шахті в Саарбрюккен.

У травні 1944 року Вася утік з робочого табору. Його схопили й кинули в одну з найпопулярніших в'язниць Neue Brettm, в тій самій землі Саарланд. Це була «розширена польдейська торма» для чоловіків і жінок, де «визбувають покарання» борці з нацизмом, французькі брацї, громадяни Радянського Союзу та Польщі, яких пригнали на примусові роботи, військовополонених різних країн.

— Мене помістили в «стоячий бункер» розміром 50 см х 60 см і висотою два метри, — згадував **Василь Володько**. — Ні їжі, ні води, ні повітря, ні туалету. Випорожнювалися піо себе. Багато хто божеволів. І навіть якщо ти не помирав у «стоячому бункері», далі в тебе був шанс зробити це біля табірнього ставка-резервуара для засиня пожежі.



У червні 1943 року Василя Володька вивезли на примусові роботи до Німеччини

Улюбленою розвагою гітлерівців було годинами ганяти в'язнів навколо ставка, навісивши на них мішки з цеглою, змушуючи стрибати «по-жаб'ячому». Тих, хто падав, били шлангами або кийками та втопували чобітьми в багно, ламаючи хребці. Хтось з ув'язнених мав померти. Якщо він залишався живи, жертву обирали довільно й топили у ставку. Якщо нацистами в останній відчайдушній спробі випирати з води, його били дерев'яною жердкою по голові.

“ *Читайте також: У росії виявили табір_де полонених українців «перевиховують» тортурами*

2004 року у своїй доповіді керівник Державного центру політичної просвіти землі Саар доктор **Бурхад Йеллоннек** писав:

«78-річний українець Василь Володько, колишній бранець, котрий пережив ці трагічні події, за словами репортера, який виладково його зустрів на території табору (жертв нацизму запрошували до Німеччини на меморіальні заходи. — Авт.), не міг пригадати ні ідеальні на іншому боці вулиці, ні існування жіночого табору, але коли він дійшов до Löscheich (ставка для засиня рако), то присів навпочіпки, скрестив руки за головою та зробив кілька стрибків вперед. За яєва мити він задавав правничою розкладанню...»

«Коли в концтаборі когось страчували, усіх нас виганяли з бараків дивитися на агонію повшених»

Гестапівська в'язниця Neue Brettm, де українців багато роки по тому вразив своєю розповіддю німецького репортера, був другим місцем його ув'язнення після робочого табору в Саарланді. Третім став штрафний табір Францйлер-Штрутгоф, за 50 кілометрів від Страубурга. Це був єдиний на території Франції нацистський концентраційний табір, найзахідніший з таборів Трьох рейху.

— У Нацвайлері стояли два шибенці. Коли когось страчували, всіх нас виганяли з бараків і ми мали дивитися на агонію повшених, і засвоювали урок, що з нами теж так буде, якщо щось зробимо не те, — згадував колишній в'язень.

Щоб будівництво паливних заводів для проєкту «Операція «Пустеля» і робота на них йшла швидше, у Німеччині, на землі Баден-Вюртемберг, побудували філії Нацвайлера: Шомберг, Шорцінген, Даутмерген, Цепфенхан та інші, загальною сім таборів.

— Яєво, ми бачували майданчики, щоб встановлювати обладнання для виробництва ракет «Фау», — розповідав Василь Павлович журналістам. — Робота по калюю у воді. Нозги опухли. Відкрилися рани. Два тижні виліжувас в равірі, примієте для непрацездатних, де практично нас не лікували, але дозволяли не працювати. Потім нова робота — добувати згорючі сланці. Ми дробили їх, піддавали термічному розкладанню і так добували палне для танків і літаків.

Одного разу хлопець знепритомнів і його з Нацвайлера відправили працювати на кухню у філію — концтабір Шомберг. Ледь одужав — знову повернули на фабрику з виробництва пального.

Перші шість місяців концтабором Шомберг командував Йозеф С'юз на прізвисьмо Шак-Зак — через його різку уривчасту манеру говорити. В'язнів Зак-Зак називав «чумними шак-шак на здорових тілах німецького народу». І ставився до них відлюдно. Від голоду, холоду, хвороб і терору в таборі загинуло понад 300 ув'язнених, точну кількість з'ясувати сьогодні неможливо. Решта таборів «Пустеля» були антропо не шрамими. Пізніше націоналі соціалісти визнали проєкт «Операція «Пустеля» неефективним і нерентабельним. Загублені життя ув'язнених втрачати не вважалися.

З табору Шомберг у жовтні 1944 року виснаженого, хворого Василя Володька відправили в Дахау.

Це був найстаріший концтабір нацистської Німеччини, який розпочав безперервну роботу з 1933 року, і де з 200 000 в'язнів загинули 41.5 тисячі осіб. Кажуть, на виборах 1933 року майже все населення Дахау, містечка неподалік від Мюнхена, проголосувало проти Гітлера. Фюрер затимував злість і, прийшовши до влади, віддав наказ побудувати поруч із містом табір смертї так, щоб жителі постійно відчували запах спалених тіл і бачили дим крематорію.

— У Дахау люди не витримували тортур. — згадував Василь Павлович. — Кидалися на дити піо ступіни, вивалися в бараків. Це вважалося не так страшно, як медичні експерименти. Наприклад, людину занурювали у крижаний ванну, не даючи їй виллестися, і практично потопельника в останню мить висмикували з води й кляли поміж двох ув'язнених жінок, які, за задумом «експериментаторів», мали своїми тілами відірапати труп. Оживе чи ні?

«У Дахау в бараку, розрахованому на 500 місць, жили 2000 осіб»

— У Дахау мене визнали непридатним до роботи, — згадував український бранець. — Відправили в карантинний блок очікувати своєї черги в крематорій. Але почалася епідемія тифу. Через три дні після початку в'язнів було спочатку спалити померлих від тифу. Так довгожину до кінця квітня 1945 року. Смертникам послаблення не було: підом о п'ятій ранку, шукуючи, переклик. У бараку, розрахованому на 500 місць, мешкали 2000 осіб.

Наприкінці війни гітлерівці, намагалися приховати сліди своїх злочинів, за три дні до визволення табору вивели з бараків... 26 квітня 1945 року, погнавши в'язнів Дахау на «Марш смертї», переміщаючи їх до табору у середині Німеччини. 7000 людей, на останньому подьку, рухалися на південь, до озера Тегернзее. Проїйти треба було 80 кілометрів.

— Нас вели тією охороною з собаками, — розповідав Василь Павлович журналістам. - Сім тисяч скелетів, обтягнутих шкирою. Ми не їли, пили з калюю. Я так ував. Охоронець крикнув: «Бауштеєн!» («Встають»). Він було вже опустив приклад мени на голову, але в цей момент із шибенки будинку вибігли німецькі дівчатка. Зупинили як уюкани та стали на нас дивитися. Це мене врятувало: він не став убивати при дитях. Вилікався і пішов далі, а в в'язнях жовість... Не знаю, скільки так пролика. А 1 травня мене пібрали американські солдати.

Я не померти бавало рази: і в Neue Brettm, і в Нацвайлер-Штрутгоф, і в таборав Кокем-Буттліх, Шомберг або Дахау... Але виваж. Коли у мене після перебуття до Радянського Союзу люди в орванях» почали залтувати: «Я ж так вижило?», я відповів: «Сам не знаю». Але лікувася ще довго: хворе серце, ноги, кричав ночами...

Після війни Василь Павлович працював телесою. Закінчив Полтавський політехститут, а коли розуївся, щор це не його, пішов у Львівський політехнічний на спеціальність «Автоматістралі». Одружився, народилася донька. Будував дороги по всьому Радянському Союзу, захистив дисертацію. Занятував 15 винаходів і 30 наукових праць. Став автором книги «Використання відходів виробництва полімерів у дожиттєвому будівництві» (1967 рік).



Шість концтаборів не зламали колишнього в'язня Володимира Володька

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

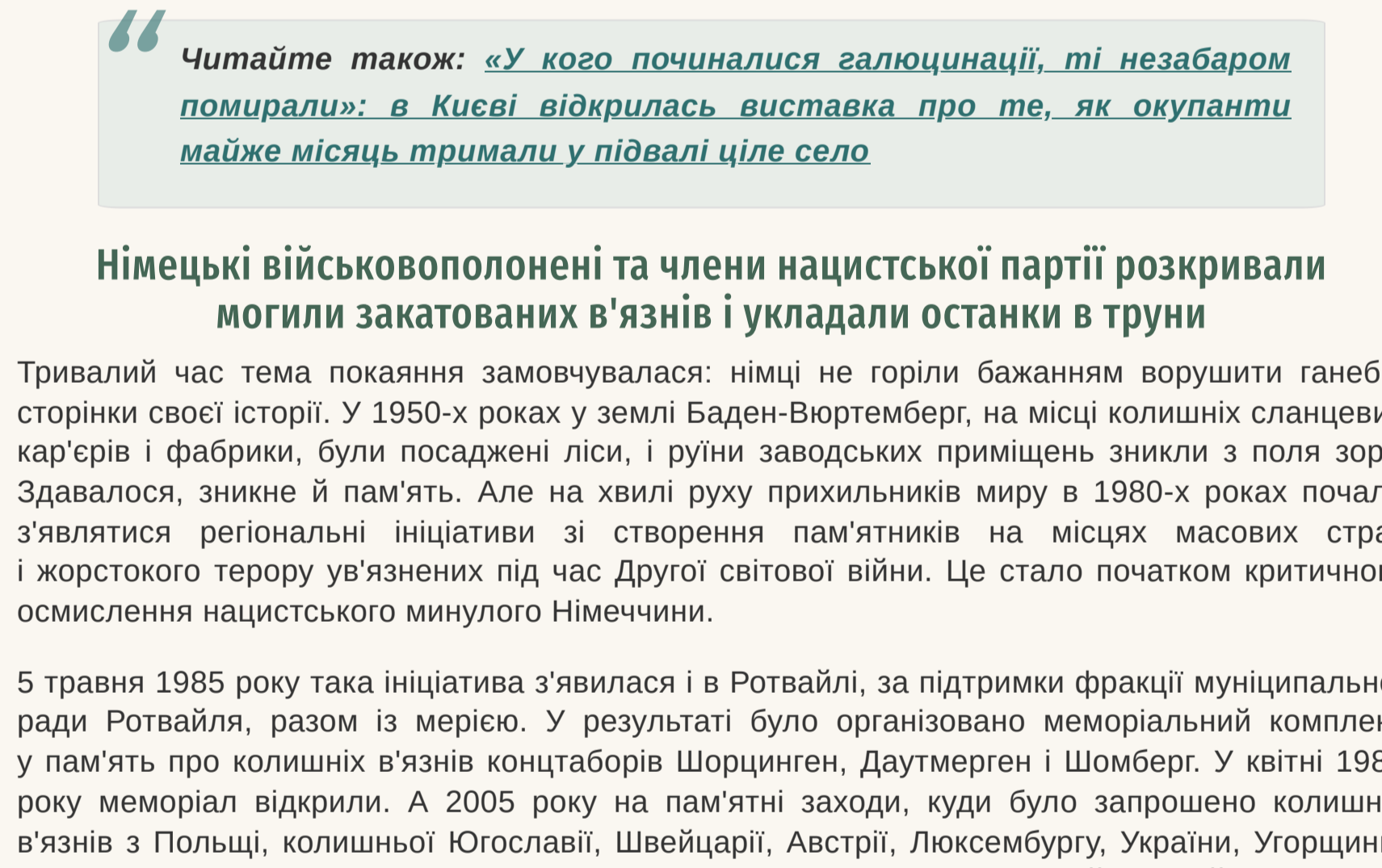
«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.



Шість концтаборів не зламали колишнього в'язня Володимира Володька

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

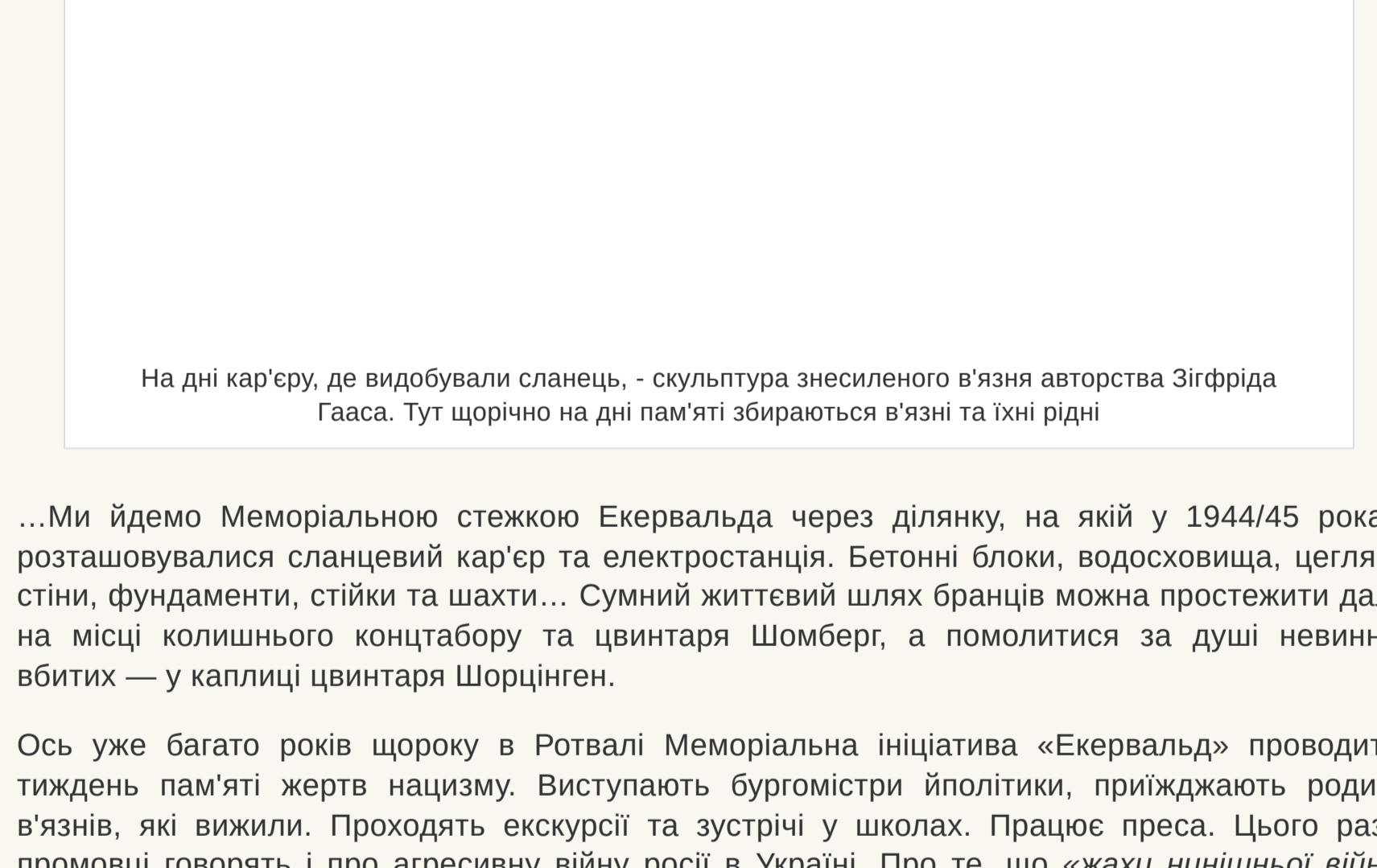
«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.



Шість концтаборів не зламали колишнього в'язня Володимира Володька

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.



Шість концтаборів не зламали колишнього в'язня Володимира Володька

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, заввідділом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та утримання автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «осередню української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

ПОПУЛЯРНЕ

1 Батько ливин Грушевському стільки грошей, що той побував шестинадцятьохривий будинком і уключив: вийшла книга про українську інтелектуальну почату ХХ століття

30 травня 2024 **12:24**

2 Вбвже має з собою два зображення Петлери, але спитав: «Ви Петлора?» — і після створення вийшла книга про українську інтелектуальну почату ХХ століття

25 травня 2024 **12:25**

3 «Тактика просоювання малими групами вже не дає коруру так результатів, на які він сподіюється» командир полку безплатних систем «Лавра»

22 травня 2024 **12:24**

4 «Артист в Україні — нікто»: популярний співак та телеведучий ХАС про зміни під час великої війни

24 травня 2024 **12:24**

5 «Ми заходили на позиції, ми захищалися в нурі», зріка «Ти — комсомол» Володимир Кравчук про роки на фронті

28 травня 2024 **12:24**

** Файли завантажено за останні 7 днів*

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

Погода 05.06.26, Київ

+26° температура: 89° F, 32° C, 87 mm опадів: 1 мм, Піднятий: Погода на 20 днів від synop.ru

